

ŤAŽKÝ ŽIVOT SLUŠNÉHO ČLOVEKA

Slušné správanie je na ústupe. Sme, resp. mnohí homo sapiens sú čoraz agresívnejší a neokrôchanejší. Pravidlá slušného správania platia síce stále, ale za ich porušovanie sa pokuta neplatí a srdce pre ne nikoho nebolí. Vytratí sa teda z nášho života noblesa, nebudaj aj slušnosť? Na pomoc nám, v dnešných časoch „demokracie“ prichádza dokonca aj **knižka Nie som barbar** s podtitulom Etiketa pre každého. **Dá sa slušnosti naučiť?** Ľudia mali ešte nie tak dávno vo „výbave“ z domu slušnú výchovu, na ulici sa pozdravili, správali sa slušne, nerozprávali tak hrubo – u žien to bolo veľmi výnimočné. Pekne sa stolovalo, do divadla sa každý vyparádil, vykúpal, navoňal a boli aj iné spoločenské či estetické normy – napríklad, že sa nemá kombinovať zelená a modrá farba.

Odkukané mravy

Slušné správanie sa odkukáva. Šíri sa. A takisto aj neslušné. Prevládne to, čo má lepšie podmienky. Spomínam si, ako sme sa raz rozprávali s fotografom Tiborom Huszárom, ktorý pochádzal z dediny Reka pri Senci, o slušnom správaní a spoločenských návykoch. Hovoril o svojich kamarátstvach s Rómami, ktorí sú často predmetom kritiky v tomto smere. On Cigánov – ako ich volal – rád fotil a dobre ich poznal práve z rodnej obce, z detstva. Hovoril, aký dobrý vplyv na Rómov malo, že neboli izolovaní, ale žili s ostatnými v dedine, chodili do školy, do práce, na vojenčinu, snažili sa byť celkovo na úrovni: „V našej zaujímavej dedine žili Slováci, Maďari, Cigáni, katolíci, kalvíni, luteráni, potomkovia husitov... Všetci svorne," spomínal Huszár. „Dokonca to išlo tak ďaleko, že Cigáni sa v dedine poženili a povydávali. Najkrajšie deti sú práve zo zmiešaných rodín! Za socializmu všetci Cigáni robili v „dynamitke“ a v Reci bolo pätnásť fantastických cigánskych kapiel! Môj kamarát Ištók raz položil rečnícku otázku: Od koho by som sa naučil kultivovaný spôsob života, keď nie od „gadžov“, s ktorými som chodil do školy?“ No od koho sa teraz učiť, keď mravy upadajú všeobecne? A to sa netýka, samozrejme, len Rómov! Veď keď som bola robiť rozhovor v byte Jána Berkyho-Mrenicu, servírovali mi kávu a klobásu ako na zámku. Tento hudobník mal dokonalé džentlmenské spôsoby, šarm. Huszárov výrok som použila preto, lebo dokazuje, že mravy sa predovšetkým odkukávajú. Či už od rodičov, či v práci, či z dobrých umeleckých diel, z médií alebo v rodinách kamarátov.

Obete kvôli slušnosti

Slušnosť môže byť niekedy až odporne vtieravá a podliezavá. V jednej poviedke som opísala situáciu, ktorá naozaj pramenila v skutočnosti. Odohrala sa pri slávnostnom obede. Pochutnávali sme si na jedle, keď som zrazu pocítila na jazyku niečo, čo do omáčky nepatrilo. Bolo to, ako keby sa tam zatúlal kus nejakého kuchynského vechtíka. Verte či neverte, ja som bola taká slušná, že som to hrôzostrašné sústo prehltla, lebo som nechcela uraziť hostiteľov. No povedzte, takýto človek je potom schopný akýchkoľvek kompromisov! Dnes by som to už vypľula. Som už cynickejšia, ale stále neviem, čo je vlastne pravé slušné správanie – prehltnúť či vypľuť? A na to sú pravidlá slušného správania, prípadne diplomacia. A tá už tiež mizne.

Vzbura už bola

Kedysi sme sa búrili proti spoločenským pravidlám – a dnes ich hľadáme. Spoločenské pravidlá uľahčujú život a robia ho príjemnejším. A aj zodpovednejším. To si kazíme. Radšej sa vadíme, súperíme, používame lakte a nesnažíme sa do ľudí vcítiť, skôr ich akosi a priori nenávidíme. Máme čoraz menej spoločného, neprežívame spolu kultúrne a umelecké zážitky, nemáme spoločné authority. Nemáme sa na čo odvolávať ani čoho dovoľávať. **Sme hysterickí, a pritom láskavosť a pokoj sú neporaziteľné v každej hádke.** Ešte pridám svoju skúsenosť. Stalo sa mi, že nám ktosi nabúral auto na parkovisku. Boli to cudzinci zo Západu a čakali barbarskú reakciu človeka z Východu. Vyjednávala som pokojne a oni sa otvorene čudovali – vy sa nerozčuľujete? Vy nekričíte? Ja sa neviem hádať. Som teda odkázaná na slušné správanie. Nevie, či to je dobre. Možno by som to inak dotiahla ďalej, ale aj tak vám odporúčam novú knihu o spoločenskej etikete Nie som barbar.

O knižke.

Knižka Nie som barbar – Etiketa pre každého (Anton Bódis, Barbara Štubňová) vznikla na základe rozhlasovej relácie o slušnom správaní na podnet Magdalény Fazekašovej, ktorá ju počúvala. Uvedomila si, že taká knižka už dávno nevyšla. Knižka je robená formou otázok a odpovedí o tom, ako sa zachovať v tej-ktorej situácii. Sympatické je, že autori obsah posunuli do súčasnosti a píšú aj o javoch, ktoré priniesol život a ktoré klasický bontón neobsiahol. Novinkou sú aj situácie, keď do spoločnosti ide pár rovnakého pohlavia. Čo napríklad takýto pár na plese? Môžu si spolu zatancovať? Autori sa venujú aj správaniu na pracovisku, konzumácii alkoholu, obliekaniu, výchove detí.

Dca Štefan Hudák, majster turistiky
Prezident SENIORKLUBU PKT Diviaky